

У ери која је дефинисана бесом америчког председника Доналда Трампа, ревизионизмом руског председника Владимира Путина и необузданом амбицијом кинеског председника Си Ђинпинга међународни поредак постаје све хаотичнији, дисфункционалнији и чак све опаснији.

Како смо дошли до оваквог стања ствари? И како да га превазиђемо?

Доба након Другог светског рата је донедавно представљало време беневољентног либералног интернационализма. Послератни поредак је почео да добија обличје већ 1941. када су амерички председник Френклин Рузвелт и британски премијер Винстон Черчил израдили нацрт Атлантске повеље на броду који је био усидрен у канадском заливу Плацентија. Иако је Хитлер побеђивао на европским бојиштима, Черчил и Рузвелт су били решени не само да поразе нацистички налет, већ и да поставе темеље за будућност мира и демократије.

Успели су, превазишавши границе онога што су вероватно мислили да је могуће. Након Атлантске повеље уследиле су Уједињене нације, институције Бретон Вудса, глобални трговински систем, Универзална декларација о људским правима и још много тога. Током послератних деценија деколонизације изнедриле су се многе нове земље, а бивши непријатељи су се удружили у новим савезништвима и свеобухватној структури интеграције.

Велико „отварање“ Кине и распад Совјетског Савеза 1991. означили су почетак четврт века заиста значајног глобалног процеса. Заправо, судећи по стандардним економским, политичким и социјалним индикаторима, то би можда могло да буде најбољих 25 година у људској историји. Нема великих ратова између суперсила, глобална трговина је проширила и подстакла економски раст, сиромаштво је више него преполовљено, а брзи напреси у науци и технологији донели су благодети у сваки кутак света.

Међутим, свет у последњих неколико година улази у нову фазу. Политику идеализма и

наде заменила је политика идентитета и страха. Тај тренд је на Западу пуштао корене у једној земљи за другом, али његове најупечатљивије манифестације биле су у две англосаксонске земље које су првенствено учиниле претходни период чудесног напретка могућим.

Конфузне политичке дебате у Уједињеном Краљевству је данас жалосно гледати. Од референдума о Брегзиту у јуну 2016. Британија узалуд тражи илузорни концепт суверенитета који би можда могао да спречи масовни губитак међународне моћи и утицаја који је очекује након одласка из ЕУ. Та врста глобалног државништва коју је Уједињено Краљевство некада нудило свету уступило је место локалном кошкању.

Али конфузна политика Трампове Беле куће има још веће последице. Бела кућа је била деценијама фронт глобалног руководства; данас је извор ратоборне реторике која чак ни на папиру не подупире идеју о глобалном поретку. Заправо, званична стратегија националне безбедности Трампове администрације представља напоре САД за очување глобалног поретка као контрапродуктивне и самопоражавајуће. Будућност какву она замишља ће бити у целости дефинисана сукобима између суверених земаља.

中
Beiji

Ревизије стратешке позиције Америке представљале би разуман одговор на руску агресију и кршење правила, нарочито у Источној Европи, и на све већи продор Кине на

светској сцени. Али први инстинкт председника САД треба да буде одбрана међународног поретка од све већих опасности уз упоредна прилагођавања да би се одговорило на нове реалности. Решавање проблема климатских промена, интензивирани миграције и револуције у информативним и комуникационим технологијама (ИЦТ) изискиваће нове свеобухватне споразуме да би се заштитили интереси суверених земаља.

Нажалост, изгледа да су саопштења из Трампове Беле куће усмерена ка осујећивању било каквог осећаја реда уз наду да ће САД избити на врх у некој будућој хобсовској борби за потпуну глобалну доминацију. По тој логици међународна трговина би требало да буде регулисана не правилима и институцијама, већ унилатералним протекционистичким мерама и изнудама. А институције попут ЕУ, чији је циљ да обезбеде ред и стабилност помоћу интеграција, посматрају се са равнодушношћу, ако не и са презиром.

Из перспективе Кине, хобсовска визија Трампове администрације би се могла показати као примамљива, под условом да њена економија настави да расте и да избегава озбиљна унутрашња социјална или политичка превирања. Ипак, уз мање глобалних правила Кина ће наилазити на још мање препрека када буде наметала свој све већи утицај у иностранству.

У том сценарију губитник би несумњиво био шири Запад, што значи не само Европа, већ земље попут Индије, која ће остати посвећена либералној демократији, економској отворености и вредностима које су подупирале ту чудесну четврт века након Хладног рата.

Чак и без најгорих сценарија Запад ће се суочити са светом у којем ће нови претенденти износити нове захтеве у вези с будућношћу. Зато би западне силе направиле судбоносну грешку одустајањем од идеја и институција које су доносиле просперитет и стабилност током претходних деценија. Што је најважније, две земље које су најодговорније за стварање послератног међународног поретка не смеју сада томе да окрену леђа.

Аутор је бивши премијер и министар спољних послова Шведске

(Данас)